

А. Тітова зазначає, що «учитель – головний ресурс освітньої установи, а його ефективна робота визначає результат діяльності як окремого навчального закладу, так і системи освіти в цілому» [2, с. 919]. З цим твердженням ми погоджуємось частково, адже дійсно педагог є рушієм позитивних змін та власне їх реалізує, однак, на нашу думку, він є не ресурсом, а людським капіталом, що може збільшуватись в результаті професійного розвитку. [3, с. 397].

Отже, сучасна система освіти, зокрема в умовах воєнного стану та нестабільності, зазнає постійних змін. Існують певні ризики та проблеми у реалізації принципів Нової української школи, зокрема знецінена роль вчителя та формальне впровадження реформ. Однак рішенням є якісна підготовка майбутніх педагогів та закріплення в суспільстві ролі вчителя, як рушія позитивних змін, запорукою чого є його вмотивованість до здійснення професійної діяльності, саморозвитку та постійного вдосконалення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волянюк А. С. Мотивація майбутніх учителів початкової школи в умовах дистанційного навчання. Наука та освіта в дослідженнях молодих учених : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. для студ., аспірантів, докторантів, молод. учених. Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2022. С. 8–10.

2. Тітова А. А. Вмотивований вчитель – агент змін сучасного освітнього простору. Topical issues of the development of modern science. Abstracts of the 5th International scientific and practical conference. Publishing House «ACCENT». Sofia, 2020. P. 914–920.

3. Волянюк А. С. Вмотивований вчитель – рушія позитивних змін у сучасній системі освіти України Збірник тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених «Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір в умовах воєнного часу» (м. Запоріжжя, 13-14 квітня 2023 р.) / за заг. ред. В. В. Нечипоренко. Запоріжжя : Вид-во Хортицької національної академії, 2023. 932 с.

РОЛЬ ФІЛОСОФСЬКОЇ КОНЦЕПЦІЇ АРІСТОТЕЛЯ В ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Бушура Владислав

Український Державний Університет імені Михайла Петровича Драгоманова
магістрант

Науковий керівник: Чернега Петро Макарович

доктор історичних наук, професор

Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
Заслужений працівник освіти України

Нагальною потребою нашого часу в справі формування гармонійної особистості це – гуманізації суспільства загалом, стала необхідність зміщення акценту від власної освіти – до виховання, де освіта є хоч і фундаментальною, та все ж таки - частиною процесу. У зв'язку з цим глибоко закономірним є звернення до

творчого доробку Арістотеля, яким, як відомо, закладено підвалини методології мистецтва художнього впливу на особистість.

Нам, тим, хто живе на початку ХХІ століття, набагато більше, ніж Арістотелю, відома гірка сума історичних фактів, які підтверджують думку про те, що вищі досягнення в царині науково-технічного прогресу далеко не обов'язково збігаються із прогресивними явищами в процесі еволюції духовної культури суспільства [6, с. 7-11].

Як відомо, Арістотель розглядав три частини душі: рослинну, тваринну і розумну. Перша визначається фізичним вихованням, друга - моральним, третя - розумовим. Природа пов'язала всі частини душі воедино, тому у вихованні необхідно слідувати природі і дбати про гармонійний, всебічний розвиток особистості. Метою виховання, за Арістотелем, є розвиток вищих сторін душі це - вольової та розумової. У загальній системі виховання особистості величезна роль відводиться Арістотелем вихованню мистецтвами. Саме воно робить людину добрим громадянином і сприяє досягненню вищої чесноти - високоморальної розумної діяльності [3, с. 608].

На нашу думку, майже в більшості творів Арістотеля були розглянуті питання про виховання та навчання. Він розвивав ідею державного виховання та навчання молоді. Людей він називав: «Політичними», тобто «Суспільними тваринами», при цьому філософ ніколи не принижував сімейне виховання [1, с.468]. На його думку, сімейне виховання і сім'я відповідають особливостям людської природи. Виховання з семирічного віку дитини в обов'язковому порядку йде під контролем держави. Головною метою виховання є формування доброчесності в молоді [4, с. 830].

За Арістотелем, благополуччя людини співвідноситься й активно взаємодіє з розумом, розсудливістю та передбачливістю. Гуманізм даного мислителя, дуже сильно відрізняється від християнського тлумачення цього питання, згідно з яким «всі люди – брати й сестри», а з цього випливає рівність всіх людей перед божественною сутністю. Філософські погляди Арістотеля будувалися на відмінності всіх людей за складом розуму, фізичними силами й призначенням й тому подібному, тому й виходить, що навчання й рівень щастя в усіх людей різні [7, с. 198-201].

Виховання за власною природою має бути двояким, наприклад як у суспільстві, за Арістотелем, система раб – пан, настільки ж природна, як у сім'ї дружина - чоловік. Раби зобов'язані бути готовими до праці, а діти вільних зобов'язані володіти дозвіллям розвитку розуму тілесного вдосконалення. Найкраща освіта має бути у дітей аристократів, бо їм належить управляти державою [4, с. 830].

Арістотель один із перших учених, який спробував довести необхідність сприяти за допомогою виховання гармонійному розвитку особистості. Філософ вважав, що: «Розум - це функція душі. Неправильне розумове виховання призведе до деформації душі, тому основним завданням вихователя є розвивати природу дітей через вдосконалення їхніх розумів» [3, с. 608].

Виховання і державу Арістотель тісно пов'язував у своїй праці «Політика». Філософ вважав, що державні законодавчі органи повинні робити великий акцент на виховання підростаючого покоління, бо саме вони є майбутнє країни. Філософ стверджував, що потрібно сконцентруватися на посиленню всіх найкращих здібностей, що були даровані людині, і це безсумнівно допоможе всьому

суспільству в котрому ці люди будуть жити. Також, Арістотель звертав увагу на соціальний статус людини, на його думку шкільні предмети поділяються на ті, що належать вільно народженим громадянам і всім іншим. Яскравим прикладом для цього, може послужити майстер якоїсь справи, наприклад гончар, на думку Арістотеля він має вивчати все, що з цим зв'язано в суцубо одному напрямку, що зв'язаний з даним ремеслом [4, с. 830].

Якщо більш детально розглянути концепцію освіти Арістотеля, можна побачити, що особливу роль він відводив вільним наукам, за його концепцією наприклад філософія, мала вивчатися вільними громадянами, тому що, як вважав філософ вона була чимось високим й призначеним для еліти суспільства. Але в будь-якому разі варто зазначити й обов'язкові для всіх предмети: гімнастика, граматыка та малювання [5, с. 56-60].

Особливе місце в концепції освіти Арістотель приділяв дозвіллю й іншій діяльності в не роботи, тому що це мало дуже велику роль в житті людини. Арістотель посилався на те, що діяльність в не роботи, є над важливою й потрібно вміло підбирати момент й способи свого відпочинку, бо some час дозвілля є для людини свого роду ліками від проблем цього світу [2, с. 833]. Згідно з твердженням вище, Арістотель в якості обов'язкового для вивчення й залучення до цих мистецтв, визначив музику і малювання, досить відомий той факт, що учень Арістотеля, Олександр Македонський, теж любив музику й сам грав на лірі, що показує застосування на практиці цього вчення. Варто також зазначити про критику Арістотелем спартанських моделей фізичного виховання, який калічив дітей і перешкоджав їхньому природному росту. Арістотель явно критикував надмірність в усьому, не виключенням є й надмірність в спартанців, що робило людей, а в даному випадку дітей – звірями, що забезпечувало варварське начало в людині. Як приклад він наводив племена ахейців і геніохів, які могли б скоїти вбивства. Арістотель говорив, що «ці племена є розбійницькими, але аж ніяк не хоробрими» [2, с. 833].

Розмірковуючи в своїй праці «Поетиці», про основні питання естетики і теорії мистецтва, Арістотель трактує «катарсис» тобто очищення, саме в плані виховного впливу на особистість [1, с. 468]. Катарсис є метою мистецтва, його суть полягає в тому, що сприйняття мистецтва через співчуття призводить до очищення душі, внаслідок чого людина починає розумно і спокійно ставитися до примх долі, набуває здатності до співпереживання, відчуває моральну необхідність узяти участь у долі тих, хто впав у нещастя. Досліджуючи трагедію, музичне мистецтво, в якому філософ розрізняє три типи мелодій: етичні що впливають на моральні почуття, практичні, що збуджують активність, екстатичні, що викликають екстаз, Арістотель прямо вказує: «Для виховання потрібно звертатися до тих ладів, які найбільше відповідають етичним мелодіям» [1, с. 468].

Арістотель - один із перших учених, який спробував виділити вікову періодизацію від народження до двадцяти одного року. Він виділив кілька етапів: на першому, підготовчому, діти мають опановувати вміння читати, писати та рахувати; формуватися фізично; розвиватися естетично. У процесі оволодіння цими вміннями в дітей поступово має розвиватися логічне мислення. на наступному щаблі навчання юнаки набувають про людську історію, знання про природу та суспільство.

Займаючись риторикою та поетикою, сини аристократів далі зобов'язані були готуватися до участі в державному житті [2, с. 833].

Отже, Арістотелю вдалося за допомогою своєї філософської концепції організувати певну структуру й порядок в організації навчального процесу, також йому вдалося глибоко проникнути в природу задоволення від впливу художнього твору, інтелектуальну, пізнавальну його суть. Філософ вважав, що споглядання художнього твору є інтелектуальним актом, цілком адекватним акту його створення. З подібного розуміння суті творчого процесу взаємодії митця зі слухачем, глядачем цілком закономірно випливає вимога Арістотеля навчатися не тільки власне художньої творчості, а й естетичного судження.

Вироблення Арістотелем концепції ідеалу гармонійної, всебічно розвиненої особистості як суспільної потреби, що має неминуще загальнолюдське значення, як відомо, набуває розвитку в пізніших естетичних вченнях. Цілком очевидно, що практичне втілення ідеї про масове виховання гармонійно розвиненої, гуманістично зорієнтованої особистості може бути вирішено за наявності адекватних цьому завданню соціальних умов. Але ж і соціальні умови формуються і є результатом діяльності членів соціуму, суми взаємодій окремо взятих особистостей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арістотель. Твори. М., 1983. Т. 4. С. 468.
2. Арістотель. Велика етика Твори: у 4 тт. М.: Думка. 1984. Т. 4. 1984. С. 833.
3. Арістотель. Метафізика. М.: Єксмо, 2006. 608 с.
4. Арістотель. Нікомахова етика. Твори : у 4 т. М.: Думка. 1983. С. 830.
5. Арістотель. Риторика: навчальний посібник / Арістотель. Античні риторики. М., 1978. С. 56-60.
6. Дмитрієва О.А. Особливості потребнісно-мотиваційної сфери психосоціально зрілих і психосоціально незрілих особистостей: практична психологія та соціальна робота. 2005. № 9. С. 7-11.
7. Прокопенко В. В. Арістотель про взаємовідносини філософії та теології. *Гелея: науковий вісник*: збірник наукових праць. 2014. Вип. 88. С. 198-201.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ОСВІТИ ТА ФІЛОСОФІЇ: ЦІННОСТІ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Молчанова Карина

*Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, факультет
іноземної філології, гр. 24 СО*

Лупаренко Світлана

*Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки*

Ми живемо у світі, який постійно розвивається і змінюється. Кожне покоління стикається з новими викликами, які необхідно розв'язувати. Світогляд людей змінюється,